

ABD haiti'yi neden işgal ediyor

YA DA EMPERYALİST İŞGALİN GİRDABINDAN KURTULUŞA KADAR SÜRECEK OLAN BİR MÜCADELE DENEYİ OLARAK HAİTİ

ABD'nin İngiltere'den bağımsızlığını ilan etmesinden sonra Yeni Dünya'nın ikinci yeni devleti Haiti olmuştur. Bir farkla ki, ABD'nin bağımsızlığı, Amerika topraklarında yaşayan İngiliz aristokratları, Kraliyet'e bağlı yönetici elit ve yeni sermaye sahiplerince örgütlenmişti; Haiti devrimi ise, zincirlerinden başka kaybedecek şeyi olmayanlar tarafından gerçekleştirilen, yeryüzünün başarıya ulaşmış tek köle devrimiydi.

TAHİR OZAN

Haiti'nin başkenti Port-au-prince 7 büyüklüğünde bir depremle yerle bir oldu. Ülke ABD tarafından, Chavez'in tabiriyle yeniden işgal edildi, ülkeye gıda ve ilaç, doktor gönderilmesi gerekirken ABD'nin askeri birliklerini genel güvenlik amaçlı adaya göndermesi, geçmişte her zaman olduğu gibi Fransa geçmişten gelen çıkarları çerçevesinde bu durumu protesto etti. Amerika ve Fransa'nın karşılıklı manipülasyonlarının eksik olmadığı Haiti ile ilgili internet verilerine bakıldığında nüfusun 2/3'ünün işsiz olduğu görülecektir. Başta Fransa ve ABD olmak üzere, zengin Batılı ülkeler, köle devriminin başarısını hazmedemediklerinden olsa gerek, iki yüzyıldır, siyasi karışıklıklar, işgaller, müdahaleler, isyanlar ve ayaklanmalar ile bir ekonomik enkaza dönmüş olan bu küçük ada ülkesinden adeta öğ almaktadırlar.

Dünyanın önde gelen şeker kamışı ve kahve üreticisi bir ülke işsizlikten kırılırken, ülkede darbeler baskılar, faili meçhuller sıradan hadiselerden sayılırken son yaşanan depremle beraber çetelerin gerek birbirleriyle savaşına ve gerekse halka yönelik gasplarına tanık olduğumuz bu ülke, felaketlerle yaşamaya Kolomb'un Amerika'yı keşfi ile başlamıştır. Keşfin gerçekleşmesi doğal güzellik ve zenginliğin yaygın olduğu Haiti'yi bir plantasyona çevirme çabası ile buna karşı direnen halkların mücadelesini zorunlu kılmıştır. Bugün özlemle izlenen seyirci rekorları kıran "avatar" filminin ilk versiyonlarından biri, çok açık biçimde bu ada ülkesinde yaşanmıştır.

Ülkenin yerli halkı olan, Arawaklar Avrupalı konuklarını iyi karşılarlar. Kolomb, bir grup tayfayı adaya bırakıp 500 kadar yerli kadın ve erkeği gemilere yükleyerek İspanya'nın yolunu tutar. Bir kısmı yolda ölen yerlilerden kalanların teşhiri sponsorları ikna etmeye o dönem yeter ve 1493'ün sonunda bu kez Kolomb, on yedi gemilik filoyla doğru Haiti'ye yelken açar. Arawaklar yeni misafirlerini yine ikramlarla karşılarlar ama bu sefer gelenlerin mukabil hedi-

yesi, bağımsızlık sistemlerinin aşına olmadığı bir virüs Arawakları kırıp geçirir. Salgından kurtulmayı başaranlar, İspanya Kralı'na götürülmek üzere gizledikleri altınlarını vermeye zorlanırlar. Zırhlı, tüfekli, atlı İspanyollara karşı verilen her mücadele başarısız olur ama ada halkı direnmekten asla vazgeçmez. Çaresizlikten, toplu intiharlara ve çocuklarını topluca öldürmeye başvururlar. İki yıl içinde 250 binlik ada nüfusunun yarısı yok olur. 1508'e gelindiğinde Arawakların nüfusu altmış bin kadar kalır, 1548'de ise sadece beşyüz civarında yerli kalır.

Bir taraftan yerli katliamı yaşanırken diğer taraftan adada şeker kamışı plantasyonlarında çalıştırılacak yeterli sayıda adam kalmadığı için diğer adalardan ve Afrika'dan adaya köle nakli başlar. 18.yüzyıl ortalarında Fransız kolonisi Saint Dominik (Haiti), Amerika'nın en büyük şeker üreticisi ve dünyanın en büyük kahve üreticisiydi ve sadece buradaki köle sayısı tüm Karayip kolonilerinin köle sayısı olan bir milyonun yarısı kadardı.

18. yüzyılda yine Virgin Adaları'ndaki bütün beyazların öldürüldüğü 1733 köle ayaklanmasını Hollanda ancak 1734'te İngiliz ve Fransız donanmalarının yardımıyla bastırabildi. Teslim olanlar işkence ile öldürüldüler, teslim olmak istemeyenler ise tıpkı aynı kaderi paylaştıkları selefleri olan yerliler gibi topluca intihar ettiler.

1792-1804 yılları arasında Fransız Saint Dominik (Haiti)'inde yaşananlar, şiddetin ağırlığı, yıkımın büyüklüğü, isyanın kitleselliği ve nihayetinde başarının elde edilmesiyle bir ilkti. Bütün plantasyonlar köleler tarafından yakıldı. 1794'deki ayaklanmanın öncülerinden Toussaint Louverture, Fransız devriminden etkilenmiş adada özgür bırakılmış yirmi dört bin eski

köle den bir tanesiydi, yetenekleri sayesinde efendisi ona otuz dört yaşında özgürlüğünü bağışlamıştı.aldığı sınırlı Cizvit eğitimi sayesinde kötü Fransızcasına rağmen Fransız devriminin ilkelerinden oldukça etkilenmişti. Yetersiz eğitime karşın gerilla taktikleri ile organize bir savaşı yönetecek yeteneğe sahipti. Fransızları adadan kovunca Napolyon kendi akrabası olan Leclerc'i adaya gönderdi, Toussaint Louverture, adada taş üstünde taş kalmayınca köleliğin tekrar geri getirilmemesi şartıyla teslim oldu, sonra da Fransa'da hapsedildiği bir kale de bir yıl içerisinde öldürüldü. Toussaint Louverture'un komutanlarından olan Dessalines, bir yıl sonra Haiti'yi bağımsızlığa kavuşturacaktı. Toussaint Louverture, adada, "kara jakoben" lakabıyla anılmasına rağmen Avrupalılar için belki gülünç ve suçlu biriydi. Ancak dehası ve örgütçü yeteneği, izlediği siyasal ve ekonomik politikalar çağının çok ötesinde olduğunu ortaya koymuş ve Avrupalıları her zaman yanıltmıştı.

Dessalines, 1 Ocak 1804 de Haiti'nin bağımsızlığını ilan etti. Beyaz toprak sahiplerinin bütün mallarına el konuldu. Hazırlanan anayasa, köleliğin tamamıyla kaldırıldığını ilan ediyordu. Ancak Fransa tazminat olarak 150 milyon frank talep ederek ülkeyi sürekli borçlu bırakmayı hedefliyordu. Fransa ,aslında ülkedeki köleler üzerinden gelecekte kazanacağı miktarı talep etmekteydi. Ülke Fransız bankalarından fahiş faiz oranlarıyla, 24 milyon frank kredi kullanmayı taahhüt ederek bağımsız olabildiği ölçüde bağımsızlığı ekonomik bir çerçeveyi kapsayamadı. İlginçtir ki ABD'de köleliğin kaldırılması 1865'te yapılan anayasa değişikliğiyle mümkün olabilmişti. ABD'nin İngiltere'den ba-

ğımsızlığını ilan etmesinden sonra Yeni Dünya'nın ikinci yeni devleti Haiti olmuştu. Bir farkla ki, ABD'nin bağımsızlığı, Amerika topraklarında yaşayan İngiliz aristokratları, Kraliyet'e bağlı yönetici elit ve yeni sermaye sahiplerince örgütlenmişti; Haiti devrimi ise, zincirlerinden başka kaybedecek şeyi olmayanlar tarafından gerçekleştirilen, yeryüzünün başarıya ulaşmış tek köle devrimiydi. Haiti Devrimi sonuçları itibarıyla hem siyasi hareketlenmelere hem de hukuk mevzuatında bazı önemli değişikliklere ilham verdi.

Köleliğin kaldırılmaya başlandığı 19. yüzyıl ortalarından itibaren Avrupa, tropikal "şeker kamışı" yerine ılıman iklim ürünü olan "şeker pancarı"na şeker üretiminde kullanmayı öğrendiğinde, dünya şeker piyasaları çöktü. Bu gelişme, Haiti için büyük bir ekonomik darbe oldu. Karışıklıklar, işsizlik, kötü yönetim, askeri darbeler, insan hakları ihlalleri, dış müdahaleler, ambargolar Haiti'nin yakasını hiç bırakmadı. 20. Yüzyıl başında ise Amerika'nın işgaline uğrayan ülke 1935' ler de ancak tekrardan siyasal planda bağımsız ülke olabildi. Amerikalılar, yabancı mülkiyete imkân tanımak üzere Haiti'ye özgü mülkiyet ilişkilerini tekrar düzenlediler, kendi plantasyonları için toprak istimlak ettiler ve kendi girişimlerini gerçekleştirmek için vahşi bir yerel ordu yarattılar.

Devamında, Haiti de uzun yıllar iktidarda kalan "Papa Doc" lakaplı Duvalier ailesi faşizan bir yönetimle ülkeyi uzun yıllar yönetmeye çalıştı. Baba Duvalier tarafından kurulan "Tonton Macute" adı verilen para militer örgütlerle tüm

muhalifler ortadan kaldırıldı. Bu diktatörün kendi anılarında örnek aldığı siyasi kişilik olarak Mustafa Kemal'i örnek göstermesi ise yine hafızalardan silinmeyecek bir enstantaneydi. Baba Doc'un ölümünden sonra yerine geçen oğlu yine bir halk ayaklanması ile 1986 da devrildikten sonra "Kurtuluş teolojisi" savunucu eski bir rahip Aristide'nin iktidara gelmesi sonrasında Aristide hükümeti Fransa'dan Haiti'den sızdırdığı milyonlarca doları geri isteyince olanlar oldu. Aristide hükümeti kısa bir süre içerisinde Amerikan destekli bir darbe ile görevden uzaklaştırılmasından sonra ülkeye ancak belirli şartlarda dönmesine izin verildi. Aslında "Aristide" bir rehin eli kolu bağı olarak geri dönebilmeydi. Aristide'nin daha sonra yapılan katliamlara karşı istifa yolunu seçmesi sonrasında da, en son 1996'den bu yana, Fransa, ABD, Kanada orduları tarafından fiili işgal altındadır. İktidarda bu güç yoluyla tutunan egemen sınıf ülkede sürekli yaşanan ayaklanmaları engellemek için dünyanın gözü önünde katliamlar yapmaktan geri durmamaktadır.

"İşgal güçlerinin seçimleri düzenleme yetkiyle göreve gelen geçici Gérard Latortue hükümeti, bugün iki yıl sonra seçilmemiş bir şekilde hâlâ görevde. Ocak 2006'da, seçmen kayıt kartları ve seçim merkezlerinin 'hazır' olmadığı gerekçesiyle seçimler dördünü kez ertelendi. Oysa BM işgali öncesinde meclis ve devlet Başkanlığı seçimleri düzenli olarak yapılmaktaydı. Aristide ise hep anayasayı uygulamakla övünmüştü. Örneğin muhaliflerden Yvon Neptune, herhangi bir suçlama bulunmaksızın ay-

larca alıkonuldu ve daha yüzlerce kişi yasadışı olarak tutuklandı. Başkan adaylığına güçlü bir rakip olan Lavalas papaz Gerard Jean-Juste, hakkında da herhangi bir suçlama olmaksızın 2005 yazından bu yana tutuklu bulunuyor. Adının gelecekteki herhangi bir oy pusulasına eklenmesi doğrultusunda kampanyalar yapılsa da kendisini bizzat öneremediği için adaylık yetkisi resmi olarak elinden alınmış bulunuyor." (<http://www.newleftreview.org/?getpdf=NLR27110&pdfalang=trhi>)

Emperyalist burjuvazi Haiti halkını siyasetten, ayaklanmalardan soğutmak amacıyla sürekli bir depolitizasyon süreci uygulamasına rağmen başarılı olamamıştır. Halkın yüzlerce yıldır süren isyan ateşi söndürülememektedir. Haiti de 10 yıldan fazla bir zamandır süren "BM" kisvesi altındaki işgalciler seçimler konusunda dahi hiçbir zaman sözünü tutmamıştır. Bunun nedeni Kofi Annan'ın 2004 deki raporuna bakılırsa daha net anlaşılacaktır.

"Haiti siyaseti, pek çok kez kişisel çıkarlar adına yapılmış başkanlık seçimleriyle tahakküm altına alınmıştır." Demokrasinin yayılması nazik bir konudur ve yıllarca sürebilir. Hele söz konusu olan ülke Haiti'ye, halkın demokrasiye hazır hale gelmesi için yeterince apolitize olması on yıllarca sürebilecektir".

Bu alıntıdan da anlaşılacağı üzere emperyalist burjuvazi Haiti üzerinde her şeye rağmen kendi oyunlarını sahnelemeye devam etmekten vazgeçmezken halkın da köleliliğe karşı yüzyıllardır sürdürülen inançlı mücadelesi de devam edecektir.